

Κοινωνικοοικονομική Αξιολόγηση Επενδύσεων

Διάλεξη 4^η

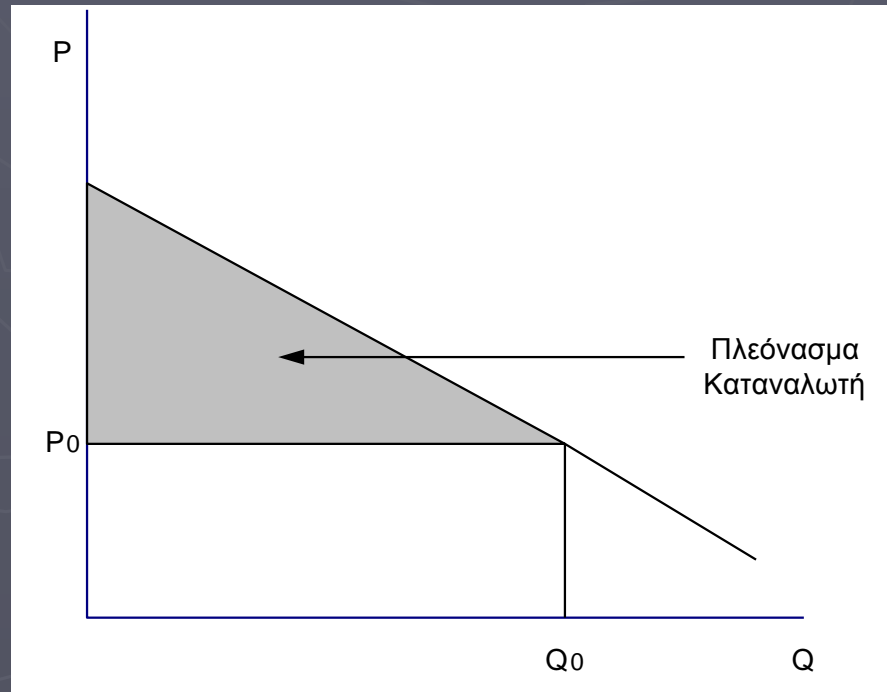
Επιπτώσεις Επενδυτικών
Έργων και Μέτρων
Πολιτικής

Ζητήματα που θα εξεταστούν:

- ▶ Ποια είναι η έννοια και πως ορίζεται το πλεόνασμα του καταναλωτή και του παραγωγού.
- ▶ Πότε μεγιστοποιείται το οικονομικό πλεόνασμα.
- ▶ Πως επιδρούν συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής στην ευημερία του καταναλωτή και του παραγωγού.
- ▶ Ποιες είναι οι επιπτώσεις των φόρων, των δασμών, των επιδοτήσεων και άλλων κρατικών παρεμβάσεων.
- ▶ Ποιες οι συνέπειες ενός μονοπωλίου και μιας εξωτερικής επίδρασης.
- ▶ Ποια είναι η θεμελιώδης αρχή της Κοινωνικο-Οικονομικής Αξιολόγησης.

Πλεόνασμα Καταναλωτή

Ο όρος πλεόνασμα καταναλωτή αναφέρεται στη διαφορά ανάμεσα στην **τιμή που πληρώνει** πραγματικά ο καταναλωτής και σε αυτήν που είναι **διατεθειμένος να πληρώσει**.

Μεταβολή στο πλεόνασμα καταναλωτή

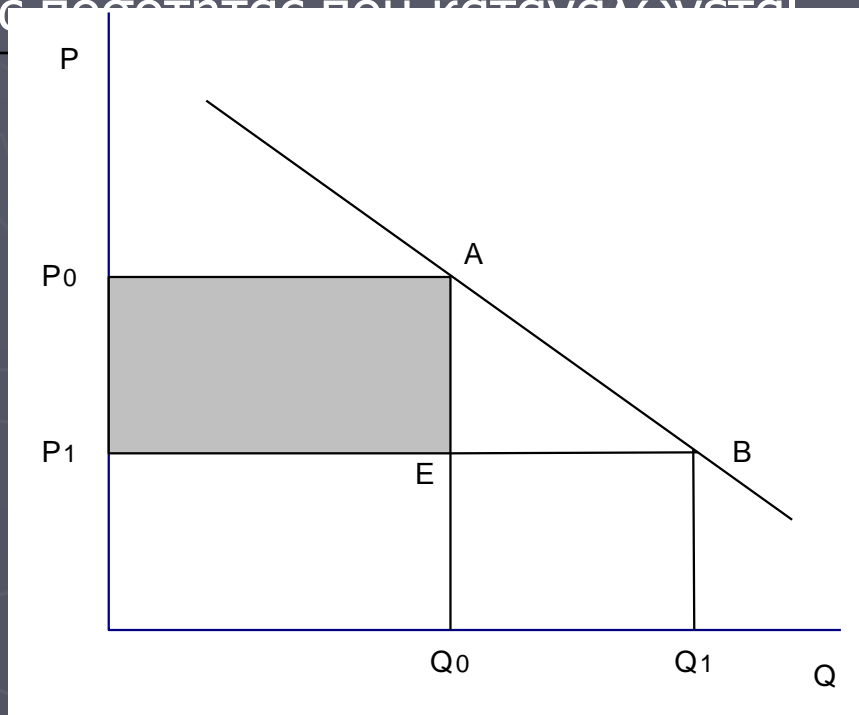
Έστω ότι η τιμή ενός αγαθού μειώνεται.

Η ποσότητα που θα καταναλώνεται θα είναι υψηλότερη.

Η μεταβολή στην ευημερία του καταναλωτή μετράται μέσα από τη μεταβολή στο συνολικό του πλεόνασμα.

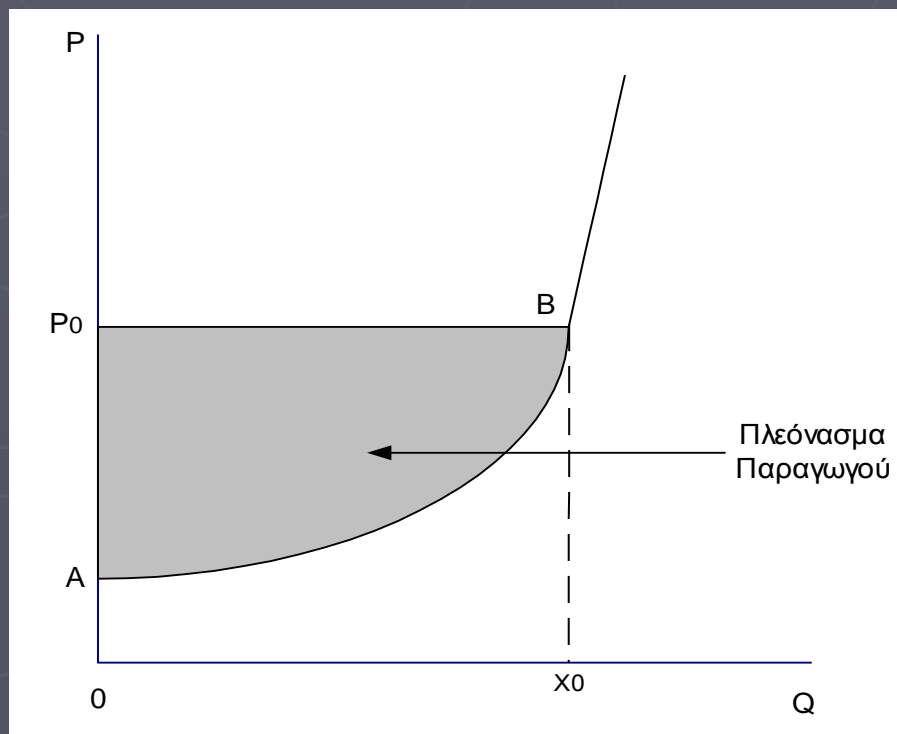
Η αύξηση του πλεονάσματος οφείλεται σε δύο γεγονότα:

1. Στη μείωση της τιμής και άρα στην αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος,
2. Στην αύξηση της ποσότητας που καταναλώνεται.

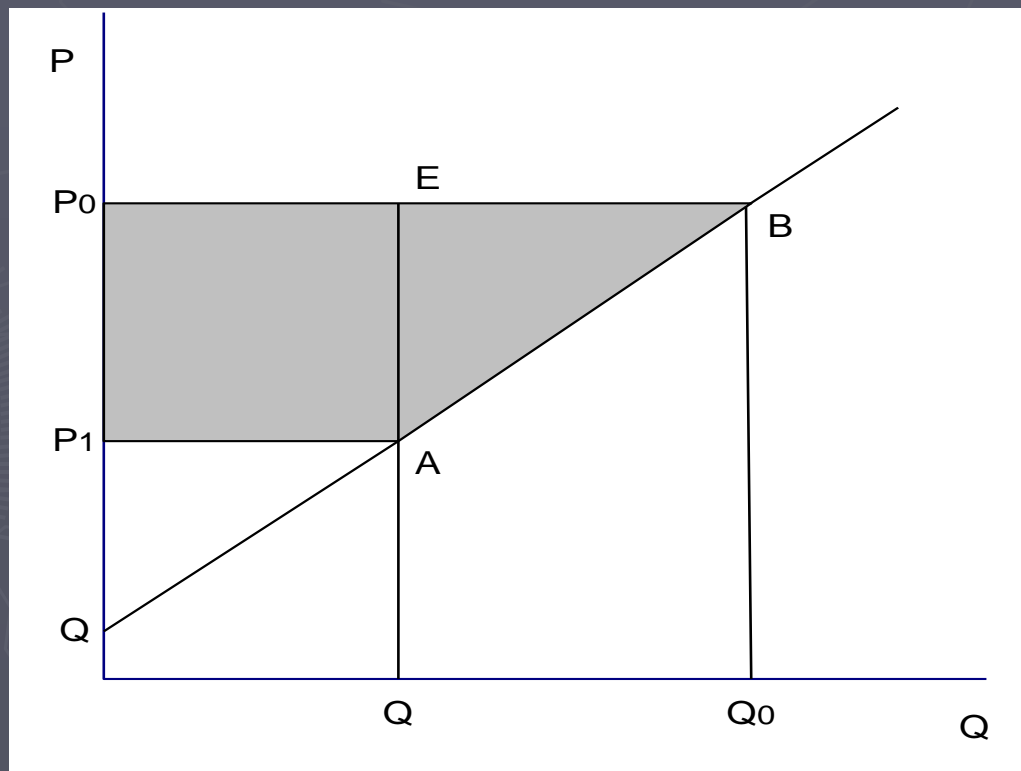
Πλεόνασμα Παραγωγού

Με το όρο πλεόνασμα παραγωγού αναφερόμαστε στη διαφορά της τιμής που **πραγματικά λαμβάνει** ο παραγωγός και εκείνης που **είναι διατεθειμένος** να πουλήσει.

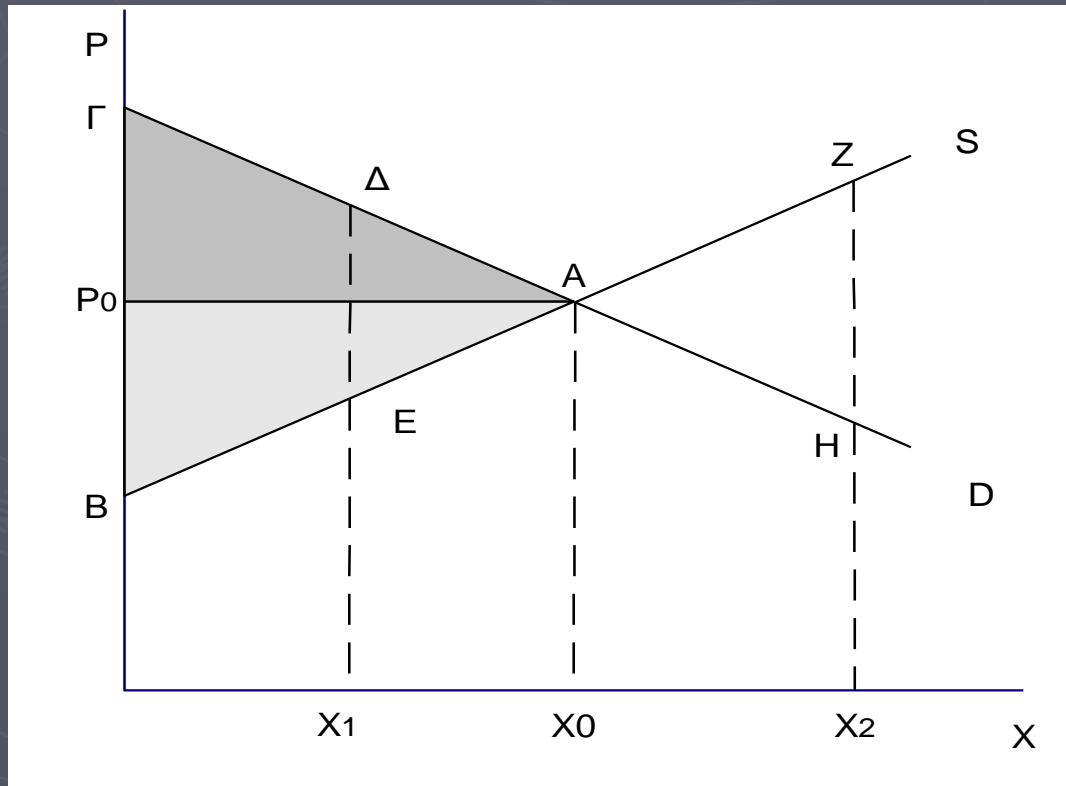
Μεταβολή στο πλεόνασμα παραγωγού

Έστω ότι η τιμή του αγαθού που πουλάει ο παραγωγός μειώνεται. Το πλεόνασμα του θα μειωθεί λόγω της πώλησης του προϊόντος σε χαμηλότερη τιμή και λόγω της πώλησης λιγότερων μονάδων.

Ανταγωνιστική Αγορά και Οικονομικό Πλεόνασμα

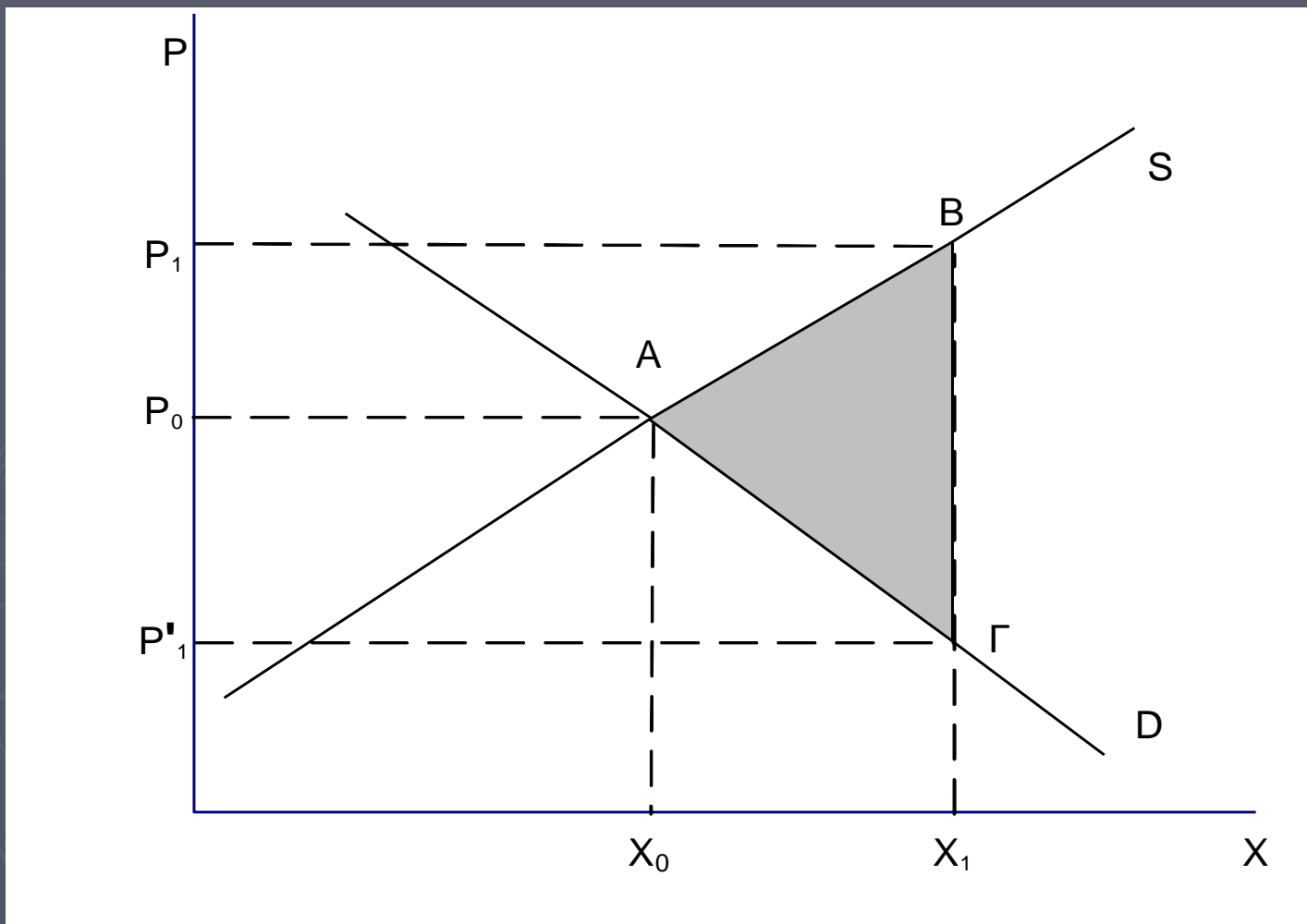
Στην ανταγωνιστική αγορά επιτυγχάνεται η μεγιστοποίηση του πλεονάσματος του παραγωγού και του καταναλωτή (οικονομικό πλεόνασμα), και το σημείο ισορροπίας (P_0 , X_0) είναι άριστο κατά Pareto.

Επιπτώσεις στο οικονομικό πλεόνασμα εξαιτίας «εγγυημένης τιμής»

- ▶ Ας υποθέσουμε ότι σε μια ανταγωνιστική αγορά εφαρμόζει το κράτος «εγγυημένη τιμή» για το προϊόν των παραγωγών.
- ▶ Η τιμή που θα εισπράττει τώρα ο παραγωγός είναι P_1 ενώ ο καταναλωτής πληρώνει $P' 1$, και η διαφορά των δύο τιμών ισούται με την επιδότηση του κράτους προς τους παραγωγούς.

Επιβολή Εγγυημένης Τιμής

Η εφαρμογή του μέτρου αυτού:

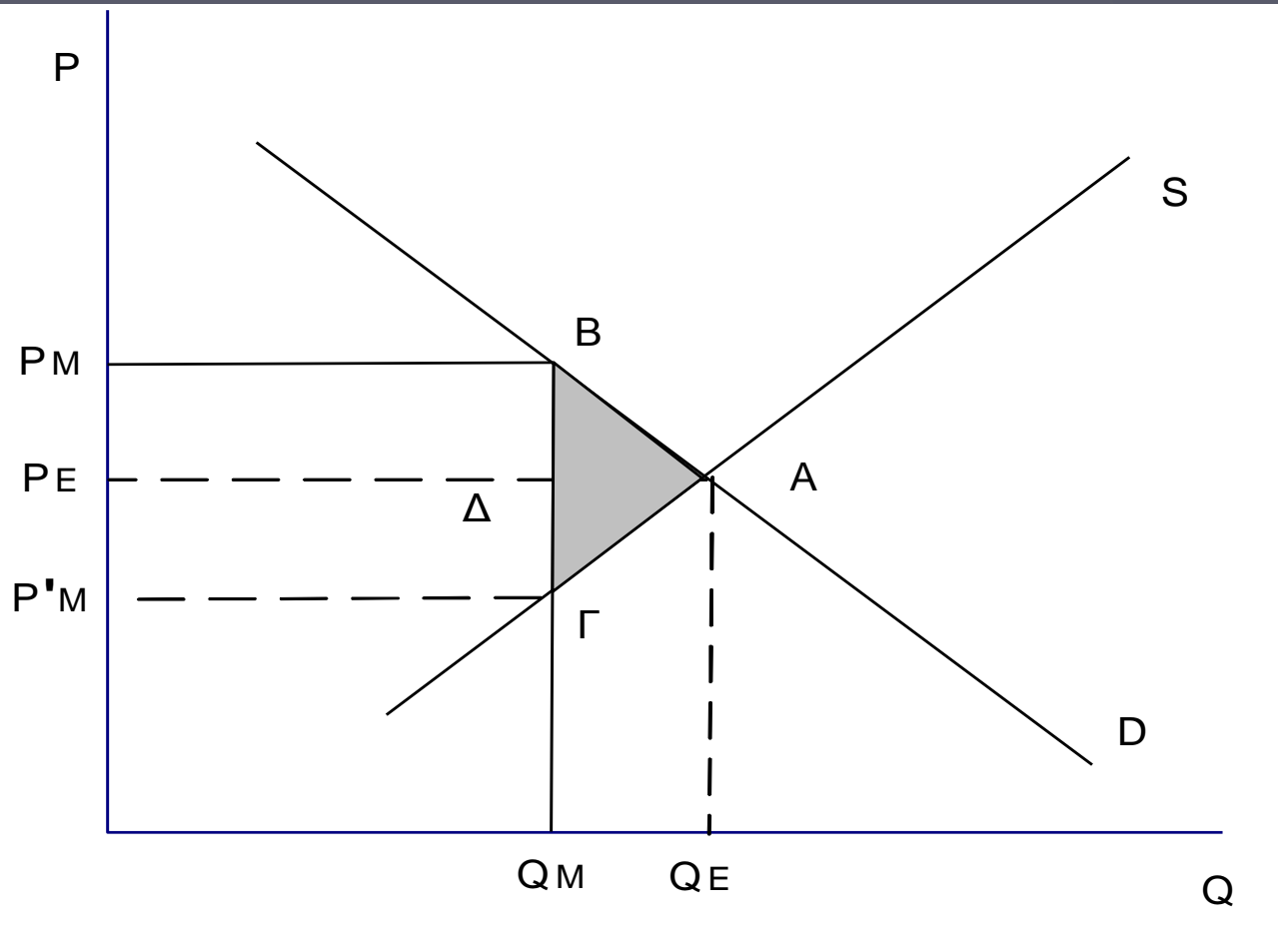
- ▶ αυξάνει το πλεόνασμα του καταναλωτή κατά $P0AΓP'1$,
- ▶ αυξάνει το πλεόνασμα του παραγωγού κατά $P0ABP1$,
- ▶ μειώνεται το πλεόνασμα των φορολογουμένων κατά $P0BΓP'1$.

Η καθαρή απώλεια ευημερίας (dead weight loss) είναι το τρίγωνο ABΓ.

Επιβολή Φόρου

- ▶ Αν επιβληθεί φόρος στην κατανάλωση ενός αγαθού η τιμή που εισπράττει ο παραγωγός θα είναι χαμηλότερη και η τιμή που θα πληρώνει ο καταναλωτής υψηλότερη, με το πλεόνασμά τους να μειώνεται, ενώ το κράτος αυξάνει τα έσοδά του χάρη στην επιβολή του φόρου.
- ▶ **Υπάρχει απώλεια ευημερίας για τη κοινωνία;**

Επιβολή Φόρου

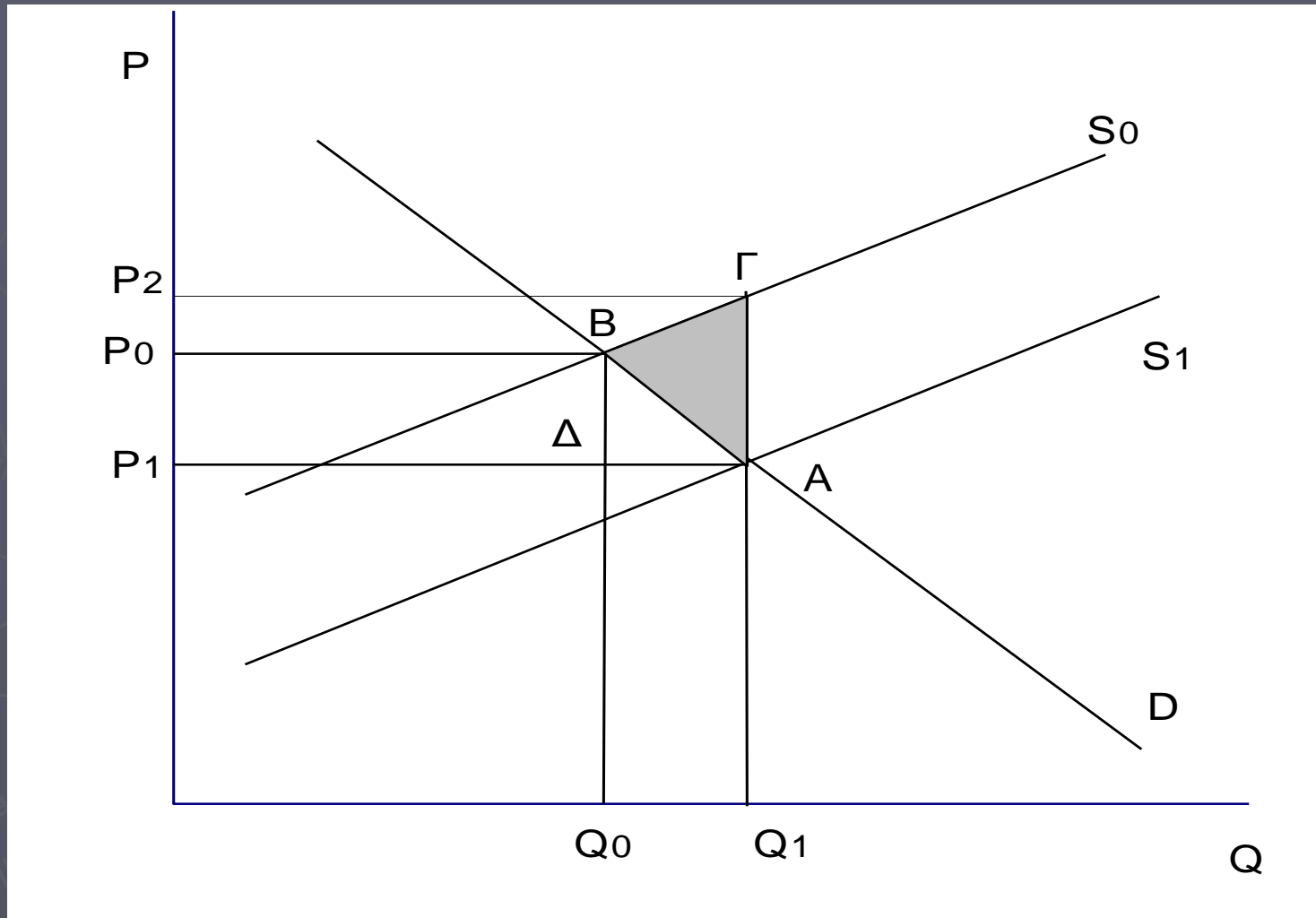

Επιπτώσεις στην ευημερία εξαιτίας παροχής επιδότησης

Έστω ότι το κράτος προχωρά στην παροχή επιδότησης προς τους παραγωγούς. Η καμπύλη προσφοράς μετατοπίζεται προς τα δεξιά, οι παραγωγοί εισπράττουν τιμή P_2 , οι καταναλωτές πληρώνουν τιμή P_1 , ενώ η επιδότηση ισούται με τη διαφορά $P_2 - P_1$.

- ▶ Πως μεταβλήθηκε το οικονομικό πλεόνασμα;
- ▶ Υπάρχει απώλεια ευημερίας;

Παροχή Επιδότησης

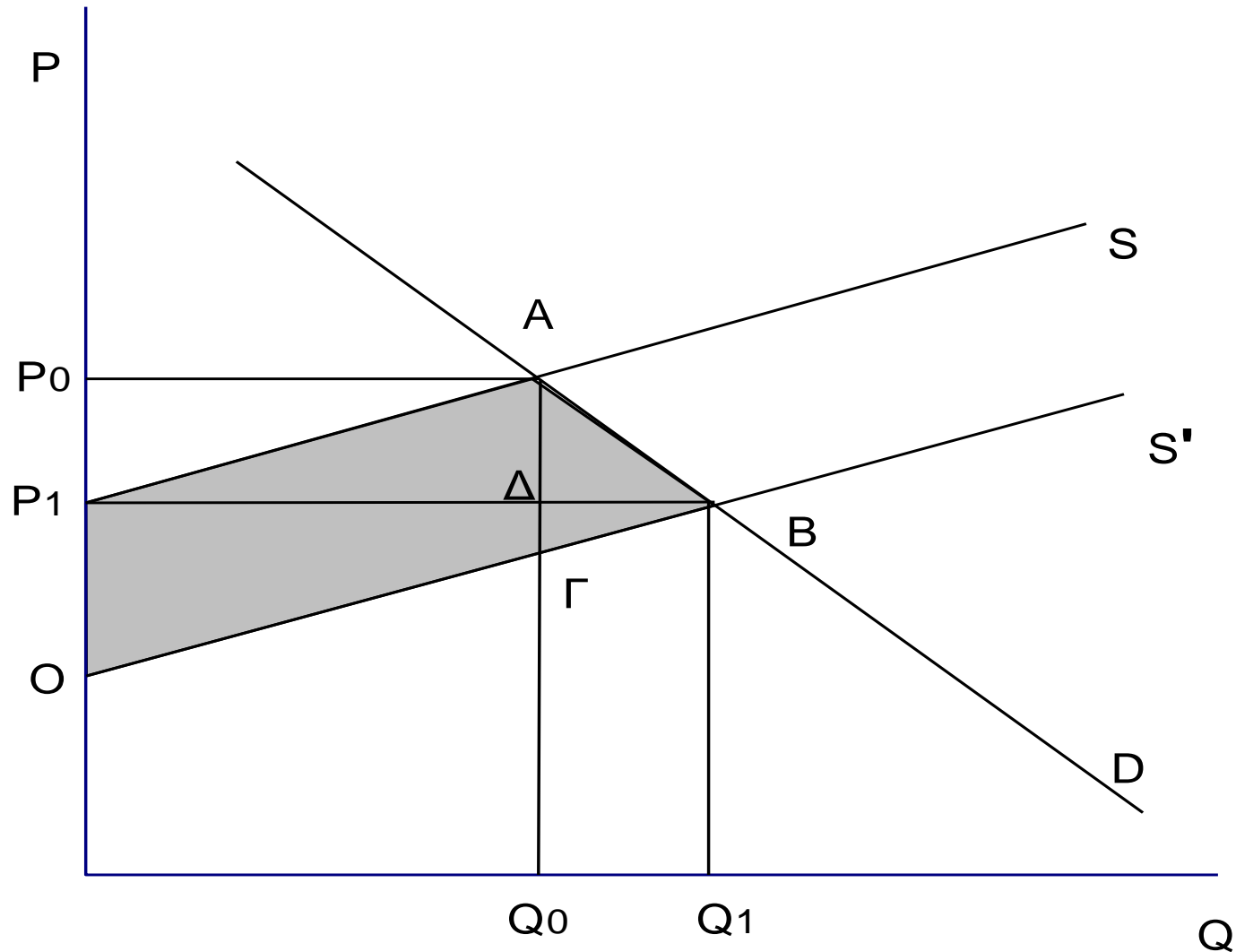

Επιπτώσεις ευημερίας από την εισαγωγή καινοτομίας

Έστω ότι μέσα από ένα αναπτυξιακό έργο αυξάνεται η παροχή ενέργειας προς τις επιχειρήσεις. Η αύξηση της προσφοράς ενέργειας **μειώνει την τιμή πώλησης** της και άρα μειώνει το κόστος των επιχειρήσεων. Οι παραγωγοί **αυξάνουν την προσφορά τους** και η καμπύλη S μετατοπίζεται προς τα δεξιά.

- ▶ Πώς μεταβάλλεται το πλεόνασμα του καταναλωτή και πώς του παραγωγού;
- ▶ Ποια είναι η καθαρή ωφέλεια;

Εισαγωγή Καινοτομίας

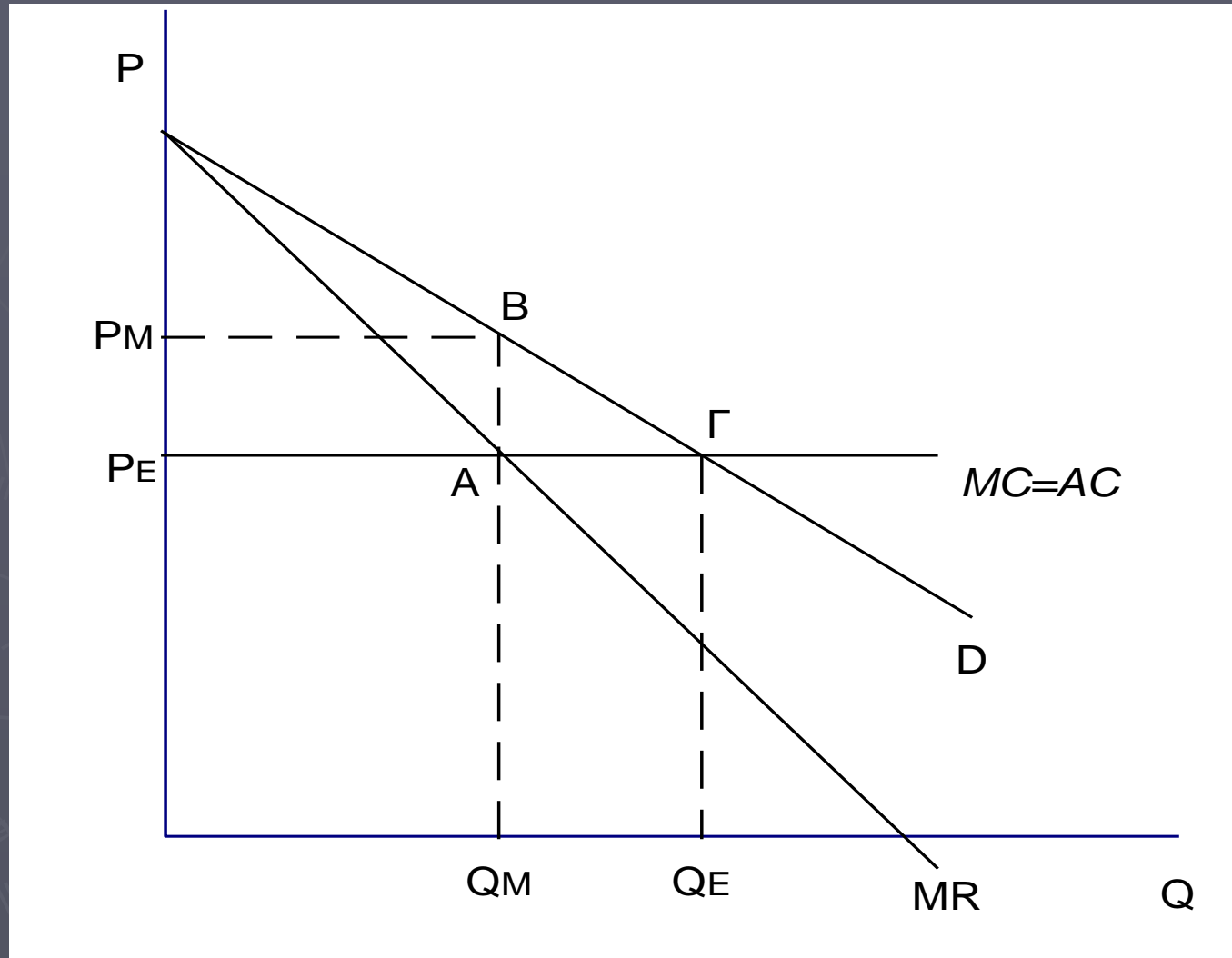

Επιπτώσεις στην κοινωνική ευημερία λόγω αποτυχιών της αγοράς

Απώλεια ευημερίας λόγω μονοπωλίου

- ▶ Η μονοπωλιακή επιχείρηση μεγιστοποιεί τα κέρδη της εξισώνοντας το οριακό έσοδο με το οριακό κόστος, παράγοντας ποσότητα Q_M και χρεώνοντας τιμή P_M , οδηγώντας σε καθαρή απώλεια ευημερίας.

Περίπτωση Μονοπωλίου

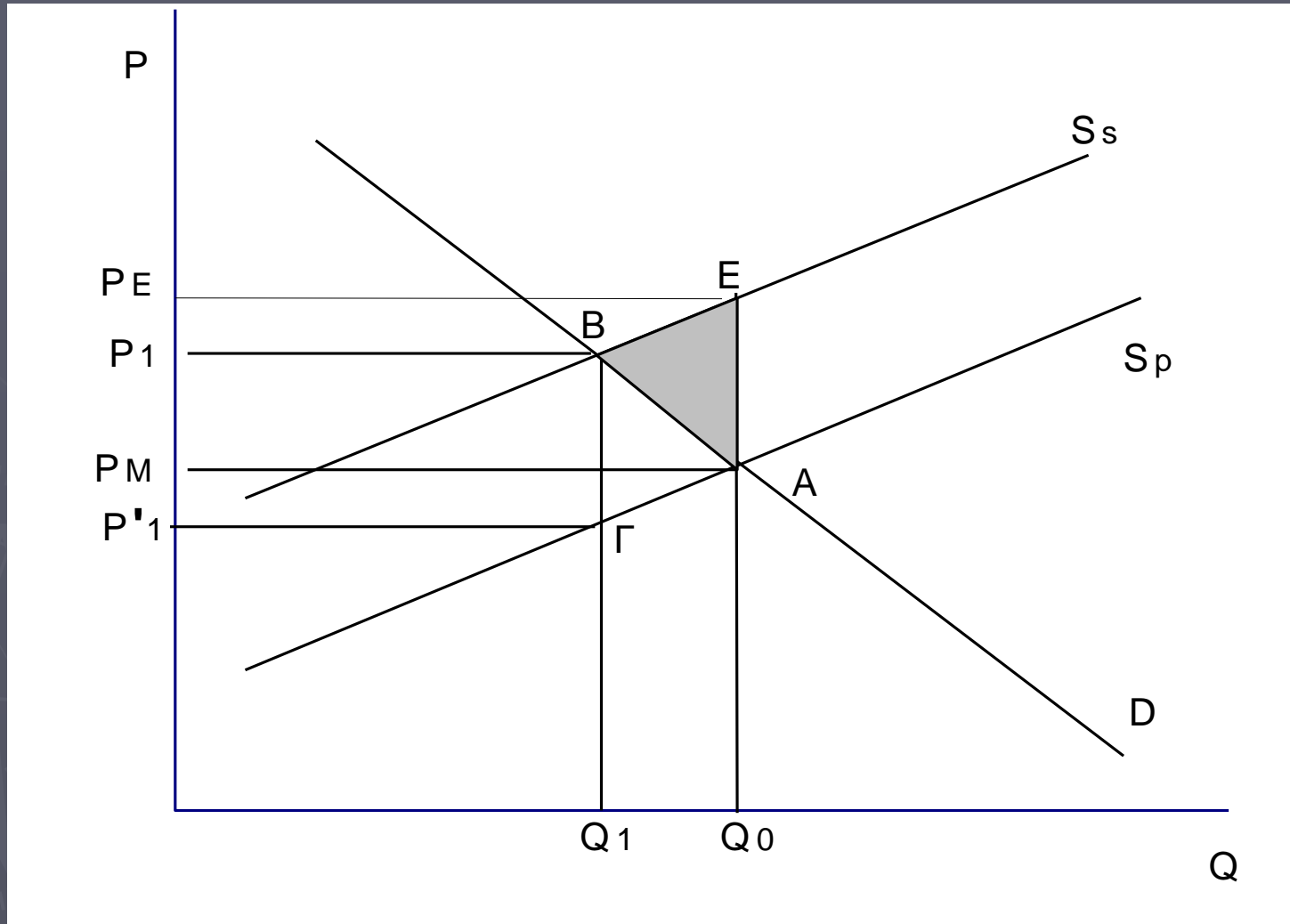
Εξωτερικές Επιδράσεις

Στην περίπτωση των εξωτερικών οικονομιών η κοινωνική ευημερία δε μεγιστοποιείται. Οι στρεβλώσεις των τιμών είτε υπερεκτιμούν είτε υποεκτιμούν τα πραγματικά οφέλη, προκαλώντας είτε υπερπαραγωγή είτε υποπαραγωγή αγαθών.

Στην περίπτωση αρνητικής εξωτερικής επίδρασης (επιχείρηση που μολύνει το περιβάλλον) το πραγματικό κοινωνικό κόστος είναι PE , η αγορά ισορροπεί στο σημείο A και η **απώλεια ευημερίας είναι η περιοχή ABE .**

Αν το κράτος επιβάλλει πρόστιμο στην επιχείρηση η καμπύλη προσφοράς θα μετατοπιστεί προς τα αριστερά, πετυχαίνοντας εσωτερική ευημερία των αρνητικών οικονομιών.

Αρνητική Εξωτερική Επίδραση

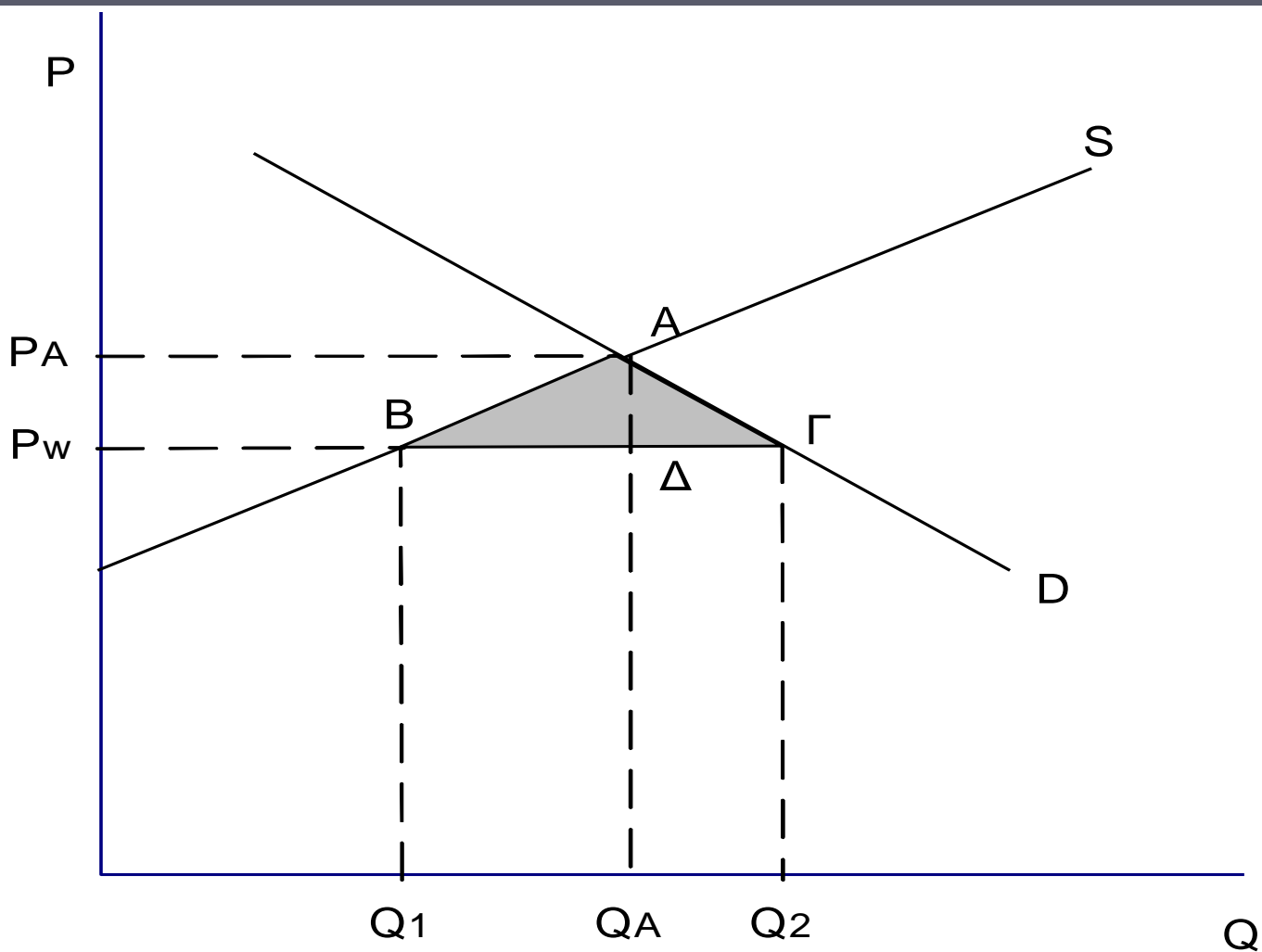

Επίπτωση στην κοινωνική ευημερία από το άνοιγμα της οικονομίας στο διεθνές εμπόριο

Έστω ότι μια μικρή κλειστή χώρα ανοίγει τα σύνορά της στο διεθνές εμπόριο. Η τιμή ισορροπίας του αγαθού θα είναι τώρα χαμηλότερη αυξάνοντας το πλεόνασμα των καταναλωτών κατά $PAAGP_w$.

- ▶ Υπάρχει όφελος για την κοινωνία;

Οικονομικό Πλεόνασμα και Διεθνές Εμπόριο

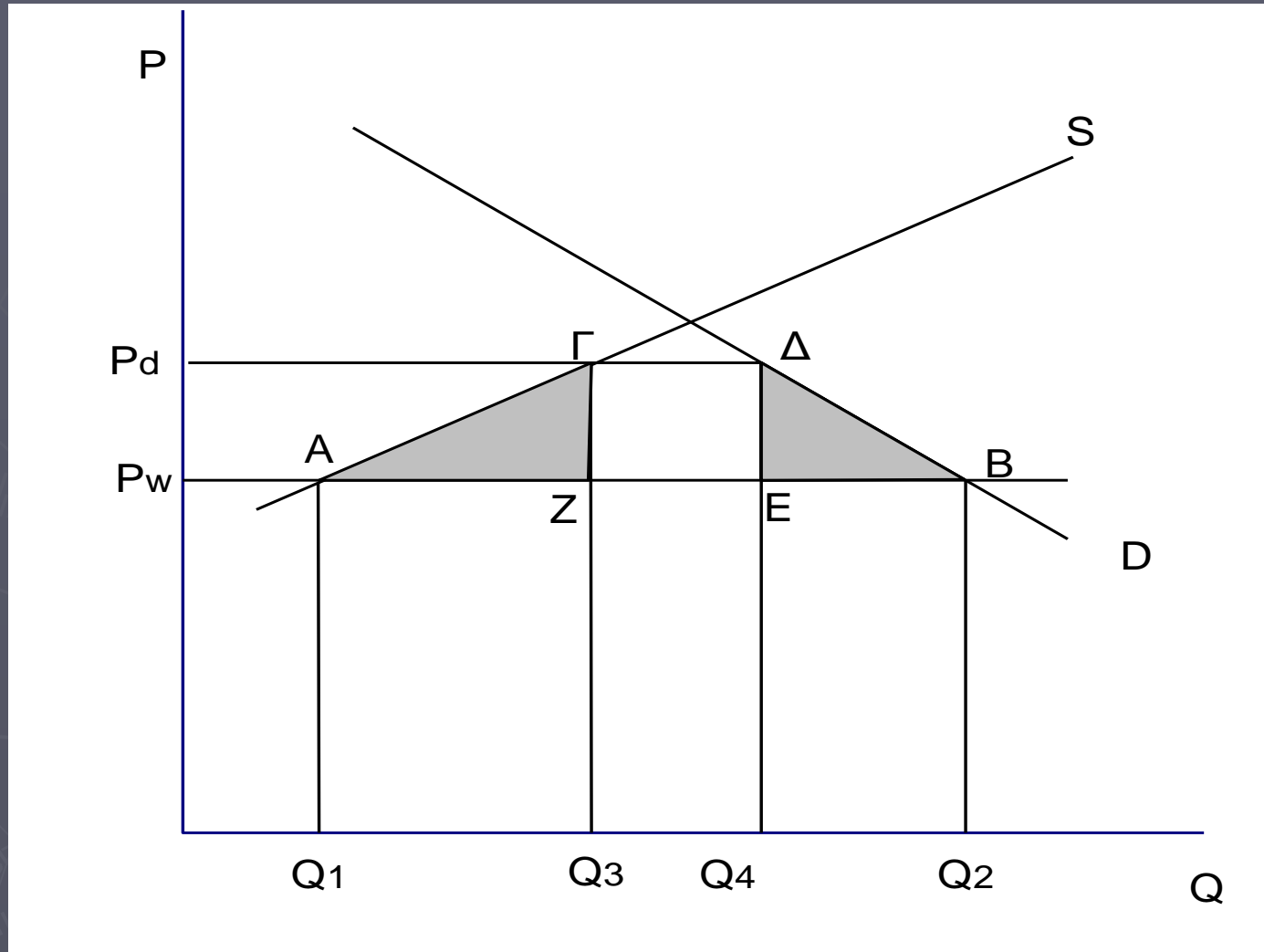

Επιπτώσεις στην ευημερία λόγω επιβολής δασμού

Έστω ότι σε μια μικρή χώρα επιβάλλει το κράτος δασμό σε ένα εισαγόμενο προϊόν στη διεθνή τιμή του P_w . Η νέα τιμή του αγαθού είναι P_d .

- ▶ Πως μεταβλήθηκε το οικονομικό πλεόνασμα;
- ▶ Πόσα είναι τα έσοδα του κράτους;
- ▶ Ποια είναι η καθαρή απώλεια ευημερίας;

Επιβολή Δασμού

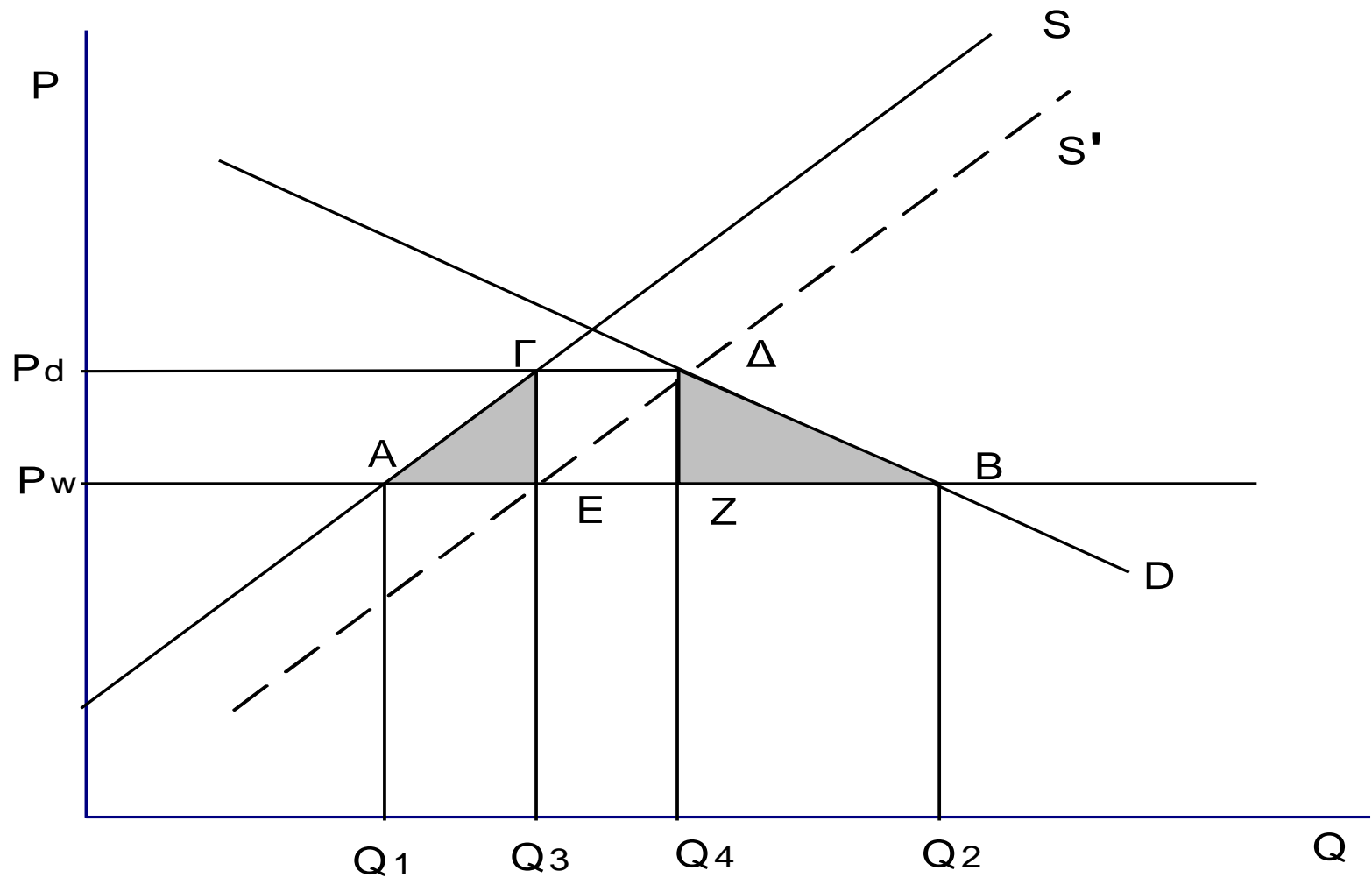

Επιβολή Ποσοτικού Περιορισμού

Αν τώρα το κράτος επιβάλλει **ποσοτικό περιορισμό** στις εισαγωγές οι παραγωγοί θα αυξήσουν την προσφερόμενη ποσότητα, και το πλεόνασμά τους θα αυξηθεί κατά $PdAΓPw$. Οι καταναλωτές πληρώνουν υψηλότερη τιμή και το πλεόνασμά τους μειώθηκε κατά $PdΔBPw$.

- ▶ **Πόση είναι η καθαρή απώλεια ευημερίας;**

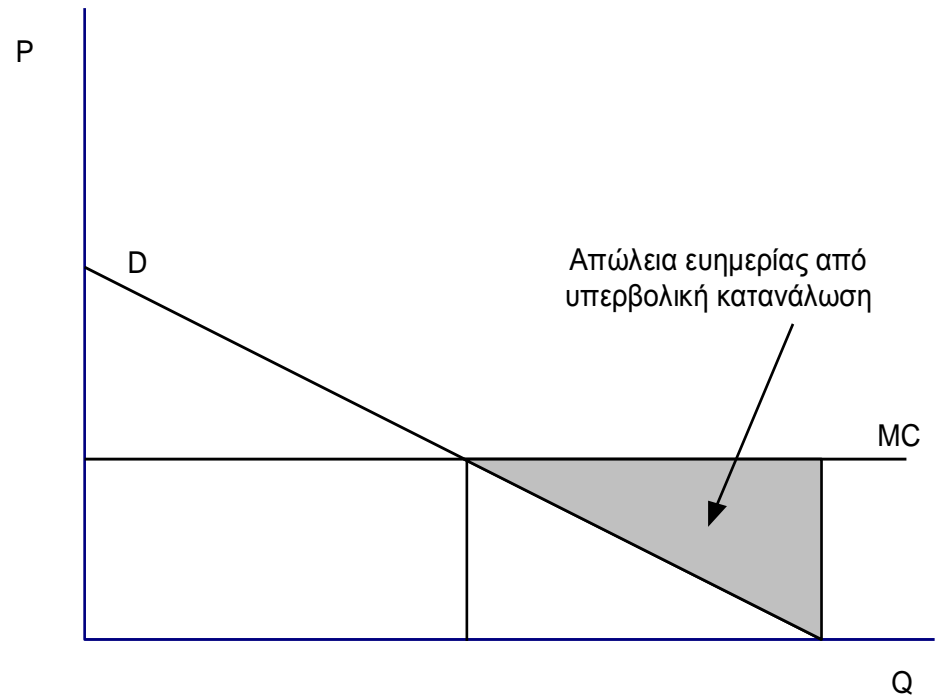
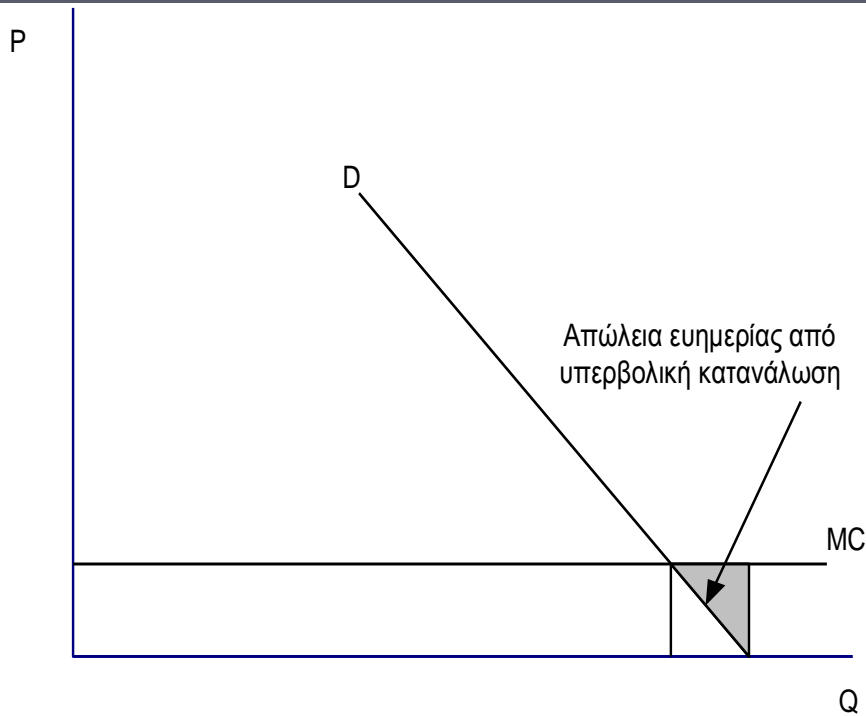
Ποσοτικός Περιορισμός

Δωρεάν Παροχή Δημόσιων Αγαθών

- ▶ Η καθαρή απώλεια ευημερίας από την δωρεάν παροχή ενός δημόσιου αγαθού εξαρτάται από την ελαστικότητα ζήτησης.
- ▶ Στις περιπτώσεις όπου η ζήτηση του αγαθού είναι ανελαστική η δωρεάν παροχή του αγαθού **θα έχει μικρότερο κοινωνικό κόστος** σε σύγκριση με τη παροχή αγαθών με ελαστική ζήτηση.

Παροχή Δημόσιου Αγαθού

Θεμελιώδης Αρχή της Ανάλυσης Κόστους Οφέλους

Στην εκτίμηση των επιπτώσεων και των στοιχείων κόστους και οφέλους ενός αναπτυξιακού έργου ή μέτρου πολιτικής παρέμβασης απαιτείται να χρησιμοποιηθούν **όχι οι τιμές αγοράς, αλλά οι διορθωμένες τιμές** που εκφράζουν το κοινωνικό κόστος ή όφελος από τη μεταβολή της διαθεσιμότητας ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας.

Χρειάζεται αναπροσαρμογή των τιμών έτσι ώστε να αποτυπώνουν την πραγματική οικονομική και κοινωνική αξία των αγαθών και υπηρεσιών.

Οι προσαρμοσμένες αυτές τιμές καλούνται Σκιώδεις (Shadow) ή Κοινωνικές (Social) Τιμές.

Βασικές Αρχές

Η εξεύρεση των σκιωδών τιμών στηρίζεται σε δύο βασικές αρχές:

- ❖ **Το Κόστος Ευκαιρίας** του αγαθού, και
- ❖ Τη **Διάθεση προς Πληρωμή** (willingness to pay) από τον καταναλωτή.

Ιδιαίτερα *στις περιπτώσεις αποτυχίας της αγοράς* είναι επιτακτική ανάγκη η αναπροσαρμογή των τιμών έτσι ώστε να είναι δυνατή η ορθή αξιολόγηση ενός έργου με κριτήριο τη συμβολή του στο καθαρό κοινωνικό όφελος.